

PRESS KIT

Film & Sociologie a Česká televize

uvádějí dokumentární cyklus

EVOLUCE 4 Z REVOLUCE

portréty čtyř osobností sametové revoluce v průběhu dvaceti let

Michael Kocáb, Martin Mejstřík, Jan Ruml, Kryštof Rímský
a my všichni dvacet let po sametu

www.ceskatelevize.cz/evoluce4zrevoluce

Česká televize dokumenty uvede na ČT2:
pondělí **8. 11.** ve 20 hodin **Michael Kocáb**
čtvrtek **11. 11.** ve 21 hodin **Martin Mejstřík**
pondělí **15. 11.** ve 20 hodin **Jan Ruml**
čtvrtek **18. 11.** ve 21 hodin **Kryštof Římský**

Tiskový servis: Martina Reková, martina.rekova@4press.cz, tel. 731 573 993

námět: Pavel Koutecký
režie: Pavel Koutecký, Jan Šíkl
kamera: Stano Slušný, Jan Šíkl, Martin Řezníček, Vlastimil Hamerník,
střih: Martin Steklý
zvukový mix: Vladimír Chrástil
hudba: Jan Šíkl ml.
dramaturg: Hana Jemelíková
producent: Jarmila Poláková , Film & Sociologie
výkonná produkce: Studio KF Jan Krása
stopáž: 4x57 min
formát: Digi Beta, DV Cam

Cyklus vznikl za finanční podpory Státního fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie

SYNOPSIS

Portréty čtyř osobností sametové revoluce a my všichni dvacet let po sametu. Dvacet let sledoval filmový štáb osudy čtyř lidí, kteří v listopadu 1989 vystupovali na veřejnosti. Hudebník Michael Kocáb, disident Jan Ruml, mladý účastník zásahu na Národní třídě Kryštof Rímský a studentský vůdce Martin Mejstřík. Doba po listopadu otevřela před každým nové možnosti, příležitosti a šance. Unikátní filmový projekt zachycuje jejich hledání, bloudění, předsevzetí i pochybnosti. Natáčení začal režisér Pavel Koutecký (režisér filmu Občan Havel) v roce 1990 pro jeden z posledních filmových týdeníků promítaných v kinech. Pokračoval v něm až do roku 2006. Na popud producentky Jarmily Polákové v natáčení osudů čtyř protagonistů pokračoval režisér Jan Šikl. Výsledkem jsou čtyři dokumenty, každý z nich v délce 57 minut.

O FILMU

Natáčení je postaveno na dvou principech: na otevřenosti vůči všemu, co osud "hrdinů" přináší a na autorském přístupu - počínaje výběrem otázek a konče volbou filmových výrazových prostředků. Především však kladou autoři důraz na paradoxnost lidské existence, balancování mezi humorným a vážným, hravost, radost z pitoreskností a záměrně vynechávají explicitní výpovědi na tzv. velká témata. V projektu je také patrná snaha najít pod slupkou exhibice pro kameru autentické životní pocity. Filmy zachycují postavy v řadě okamžiků soukromého i profesionálního života.

Dvacet let času od prvních záběrů do dnešních dnů probíhá velmi svižně a diváka tak vtahuje svou dynamikou. Na pozadí osobního života se odvíjejí společensko - politické události, kterými republika za dvacet let procházela a do nichž jsou postavy zřetelně zasazeny. Zaznamenané události životů čtveřice hrdinů jsou v mnohém typické pro vývoj české společnosti od zlomového roku 1989. Časovou osou diváka provedou animované předěly.

Natáčení začal režisér Pavel Koutecký v roce 1990 pro jeden z posledních filmových týdeníků promítaných v kinech s názvem Po roce. Pokračoval v něm až do roku 2006. Z natočeného materiálu vznikly čtyři dokumenty (Po roce a opět po roce, 1991; Po letech, 1994; Po letech II, 1997 a Hledači pevného bodu – hvězdy listopadu v tuctu let, 2001). Z podnětu producentky Jarmily Polákové po režisérovi Kouteckém převzal štafetu režisér Jan Šikl.

ROZHOVOR S REŽISÉREM JANEM ŠIKLEM

Tušíte, proč si Jarmila Poláková ze společnosti Film & Sociologie vybrala zrovna vás pro dokončení tohoto projektu po Pavlu Kouteckém?

Tak s tímhle se mi paní producentka Poláková neshodla. Zeptala se mě na prvním ročníku Ceny Pavla Kouteckého, kde byl tehdy oceněn můj film Nízký let z cyklu Soukromé století. Říkal jsem si, že u takovéhle nabídky není nad čím přemýšlet.

Znal jste se s režisérem Kouteckým osobně? Spolupracovali jste spolu někdy na nějakém projektu?

Chodil na FAMU asi o dva roky výš. Znali jsme se, věděli, co kdo dělá, ale spolupráce – to ne. Dokumentaristé jsou většinou sólisti.

Jak se vám navazovalo na práci jiného režiséra?

Hlavu jsem si s tím příliš nelámal. Měl jsem dříve také svůj časosběrný projekt a vím, že je to především o dvou věcech. Zaprvé být dostatečně disciplinovaný a držet krok se svým

hrdinou. Vědět, v jaké se nachází životní situaci a poctivě je zaznamenávat. Neboť nikdy dopředu nevíte, co se z toho vyvrbí. To chce někdy hodně sebezapření. Protože někdy jdete do natáčení, o kterém jste v tu chvíli přesvědčen, že je plytké. Jenže uplyne pár měsíců a vy jste natočil podstatnou scénu. A zadruhé musíte mít se svým hrdinou přijatelný vztah. Nechci říkat osobní, ale musí vás k sobě alespoň trochu pustit. Je to takové žonglování. Vy jim v podstatě otravujete soukromí. Už to trvá patnáct až dvacet let! I Jejich partnery to obtěžuje, pořád to samé dokola. Věděl jsem, že pokud splním tyto podmínky, tak nebude problém navázat. A pak pokračoval jsem s kameramanem Stanem Slušným, který všechno s Pavlem točil. A ten uhladil můj vstup do natáčení.

Jaký měl podle vás Pavel Koutecký vztah se svými protagonisty? Jak přijali potom vás?

Pavel odkroutil patnáct let. Takže když ho nevyhodili, tak určitě dobrý. Když jsem nastoupil já, nebyl žádný problém. S každým byl vztah trochu odlišný. Jan Ruml je vstřícný, komunikativní, má humor a odstup sám od sebe. Na to, že byl tolik let veřejným činitelem, byla jeho otevřenost úžasná. Michael Kocáb je profesionál showbyznysu, který o sobě neřekne nic niternějšího. Už ho média mockrát doběhla a tak musí mít vše pod kontrolou. Zpráva o něm je schovaná v druhém plánu. Martin Mejstřík je velmi otevřený. Ke konci natáčení prožíval pro něj velmi bolestné osobní období a přesto se nám nevyhýbal. To jsem velmi ocenil. Kryštof Rímský byl zase emotivní. Ale je to herec a profík, takže disciplinovaně spolupracoval i když neměl třeba náladu. Je fakt, že si každý uvědomoval, kolik času už bylo investováno a že je potřeba to dotáhnout do konce.

Co bylo pro vás na tomto projektu vlastně nejtěžší, s čím jste se naopak vypořádal nejjednodušeji?

Nebezpečí časosběrného natáčení je, že nabíráte situace a řadíte si je za sebou jako různé zajímavé. A nesmíte spoléhat na to, že to čas odehraje za vás. Hrdinové sice stárnou, jsou vždy v jiné situaci, ale to nestačí. Ty příběhy bylo potřeba uzavřít. Třeba s Martinem Mejstříkem to šlo samo. V jeho životě proběhlo velké profesní a osobní vzeptí, které ho vyneslo vzhůru. Vlna nakonec opadla a natáčení se uzavřelo jako skončená životní kapitola. Naproti tomu u Michala Kocába je život nepřetržitým proudem životních peripetií, kde jedna situace přebíjí druhou a konce se nedobrat. Tak jsem hledal jak to zklidnit, uzavřít, zhodnotit... Pomohli Michalovi rodiče.

Všichni mají strach z bulvarizace. Musíte získat důvěru. Přesvědčit, že i když pracujete se stejnými vstupními daty, váš cíl je jiný. Ve střížně jsem na to pak mockrát narazil. Nabízela se spojení, kdy jsem mohl svého hrdinu shodit, ale bylo by to samoučelné.

Kromě jednotlivých filmů cyklu Evoluce 4 z revoluce vytvořil Koutecký před lety z natočeného materiálu filmy, ve kterých se příběhy osobností revoluce protínaly. Vy jste měl ale úkol udělat čtyři samostatné filmy..

Pavel Koutecký už osudy více postav po deseti letech zpracoval do jednoho filmu Po letech. Měl tak výhodu při skladbě filmu, že mohl dávkovat a prolínat jednotlivé příběhy. Po dvaceti letech natáčení bylo ale materiálu tolik, že by bylo hřích z toho udělat jen jeden film. Navíc by to svádělo ke klipovitosti. Takhle jsme měli zhruba třicet hodin denních prací, takže dost na výběr. Nakolik jde o čistě soukromé příběhy, protínají se všechny ve veřejném životě. Všichni hrdinové byli politicky angažovaní. Byla místa, kde se ve veřejném prostoru několikrát i potkali. Kromě listopadu 1989 se Ruml s Mejstříkem potkali při protestní akci Děkujeme, odejděte! v roce 1999, při stávce v České televizi v roce 2001 a pak v Senátu. Na Václaváku při televizní stávce byl i Kocáb. Jediný Kryštof Rímský od politiky utíká. On, který ji na začátku 90. let prožíval autenticky na ulici jako anarchista, ji s přibývajícimi lety hodnotí čím dál tím víc negativně. Každá z postav tak mapuje politické osudy téhle země za posledních dvacet let.

Jste s protagonisty stále v kontaktu? Existuje šance, že byste je dále sledovali s kamerou nebo se tímto projekt uzavřel?

U Michala Kocába by to za hřích stálo. To je natolik dynamická persóna, že určitě něčím ještě překvapí. U něj bych na to sázel. Ten by za to stál!

Rozhovory s protagonisty

MICHAEL KOCÁB

rocková hvězda, poslanec, podnikatel, hudebník a ministr, otec tří dětí

Režisér Pavel Koutecký vás začal natáčet pro tento projekt před dvaceti lety, vybavujete si jedno z vašich prvních natáčení? Jaké bylo? A v jaké životní fázi vás tehdy zastihl?

První natáčení si nevybavuji, protože se mi prolínalo a pletlo s natáčením obdobného Kouteckého filmu o Václavu Havlovi. Spolupracoval jsem s Václavem Havlem intenzivně a některé záběry z té doby lze použít v obou filmech. Např. setkání Václava Havla s intelektuály ve vile Amálie v Lánském polesí jsem dlouhodobě spoluorganizoval a moderoval a bylo to v podstatě naše společné dílo. Podobně také pravidelné „polívky“, které probíhaly každý čtvrtek na Hradě a kterých jsem se účastnil jako Havlův poradce. Nebo Summit NATO atd.

Znal jste Kouteckého předtím než vás začal dokumentovat? Prohloubil se váš vztah díky natáčení?

Kouteckého jsem poznal krátce po revoluci, kdy se v našich kruzích objevil jako filmař mapující důležité politické události. Náš vztah se určitě prohloubil a upevnil. Bral jsem jeho i další členy malinkého štábu jako kamarády a s Kouteckým jsem se i spřátelil. Byl to člověk, který mi byl svým pojetím života, kumštu i politiky velmi blízko.

Jak se za těch dvacet let podle vás proměnila česká společnost?

Nevím, zda se mám v tomto omezeném rozsahu pouštět do takto komplikované otázky. V průběhu života, zejména ve funkci ministra pro lidská práva, jsem si uvědomil, že mé hodnoty, nebo alespoň způsob jak je verbalizuji, často naráží na nepochopení velké části společnosti. Etické principy, ve které věřím a které společnost v období kolem Sametové revoluce krátkodobě akceptovala, jsou dnes často zesměšňovány a já se s majoritou v pohledu na životní priority stále více rozcháším. Typickým extraktem tohoto stavu je překvapivě dnes již pohrdlivý výraz „pravdoláskař“. Nechci kázat, nechci si stěžovat a nechci celý komplikovaný problém české povahy trivializovat několika stručnými větami.

Jak vůbec v praxi natáčení probíhalo? Přepadal vás režisér Koutecký někdy s kamerou bez ohlášení? Ozýval jste se naopak někdy vy sám s tipem na to, co by mohlo být zaznamenáno?

Pavel většinu natáčení plánoval s předstihem. Byl profík a chtěl mít vše pod kontrolou. Občas jsme se domlouvali právě při akcích s Václavem Havlem a někdy jsem mu dal tip sám. Ale to bylo jen výjimečné. Pokud mne se svým štábem přepadl nečekaně, bylo mi to vždy příjemné a vzpomínám si, jak jsem si několikrát pro sebe konstatoval, jak rozdílní filmaři dokážou být. Natáčení svého soukromí může být utrpením, ale také pravým opakem. Koutecký byl ten druhý případ.

Vzpomenete si, kde vás dostihla informace o smrti Pavla Kouteckého a co vám jako první proběhlo hlavou?

Zpráva o jeho smrti mne dostihla neprodleně a osobně mne úplně zdeptala. UVědomil jsem si, jak jsem ho měl rád a jak blízký mi byl. Také jsem jeho smrt odmítal přijmout jako reálnou a neustále jsem si opakoval, že jedno neopatrné šlápnutí při couvání s kamerou nemůže rozhodnout o tak zásadní a svaté věci jako je lidský život tak skvělého člověka. Pro mne Pavel umřel jen napůl. Jeho duše tu s námi stále je a jeho filmy, které se stále nově objevují jsou toho dokladem.

Když se rozhodlo, že Kouteckého film o vás dokončí režisér Jan Šikl, byl jste hned rozhodnutý v natáčení pokračovat? A měl jste někdy chuť s tímto časosběrným natáčením o vaší osobě přestat?

Jana Šikla si vážím. Jednak se známe již delší dobu a přátelství mne pojí také s jeho matkou, Jiřinou Šiklovou (pozn. redakce Jiřina Šlková je teta režiséra Jana Šikla). Honzu jsem považoval za výborného pokračovatele v Kouteckého práci a atmosféra při dotáčkách to také v mých očích potvrdila. Mluvím hlavně o atmosféře, protože na ní záleží, jaký bude výsledek. Pokud si s režisérem nesednete, neotevřete se a výsledek bude šroubovaný. Ten časosběrný snímek jsem nikdy nenavrhol ukončit, protože jsem nikdy ani přesně nepochopil jeho osud a záměr dramaturgů. Bral jsem tuto možnost jak přícházela a jsem za ní vděčný.

Odpovídal jste během natáčení na všechny otázky? Snažil jste se být stoprocentně otevřený co se profesního i soukromého života týče, když už jste do takového projektu šel?

Já jsem vždycky otevřený až moc. Někdy přemýšlím, zda si mám nechat nějakou rezervu, ale jak cvakne kamera a padne otázka, většinou se vrhnu do upřímné odpovědi. Myslím, že člověk na sebe nutně nemusí prozradit vše, ale pokud se mluvit rozhodne, tak by se neměl uchýlit k lžím, či polopravdám. Můžete rejžovi říci, že např. o tom a tom mluvit nechcete. Nikdo vás nemá právo svlékat do naha. Když se vás však přesto do kamery zeptá, pak můžete natáčení přerušit, můžete odmítnout odpověď, ale nesmíte lhát. Pokud ve filmu váhám s odpovědí, tak nad správnou, srozumitelnou a jednoznačnou formulací. Chci, aby mi bylo přesně rozuměno a to se mi stále nějak nedaří.

Souhlasil byste s dalším dokumentováním vaší osoby v rámci tohoto projektu?

Přesně teď nerozumím vaší otázce. Nikdy jsem se k tomuto časosběrnému projektu nevyjadřoval a považoval bych za nevkusné, kdybych si touto formou nepřímou říkal o další pokračování. Pokud má dramaturgie nějaké další záměry, můžeme o tom mluvit.

Viděl jste už tento film, který mapuje dvacet let vašeho života? Pokud ano – co jste na něj říkal. Pokud ne – jaká máte od filmu očekávání?

Neviděl. Dovezl jsem ho rodičům a spolehl jsem se na jejich úsudek. Není to neskromnost, ani zpupnost. Nepodíval jsem se záměrně, protože se znám a vím, že by mne to při úvodních procedurách, jako jsou křest, předpremiéra a premiéra, mohlo zablokovat. Třeba ne, ale nechci to riskovat. Vážím si velikého úsilí tvůrců a chci aby uvedení všech čtyř filmů prošlo v pohodě.

Rozsáhlým časosběrným projektem Kouteckého byl i Občan Havel. Pokud jste ho viděl, jak na vás zapůsobil?

Právě z pocitu, který jsem měl při shlédnutí tohoto filmu vychází mé obavy. Havel samozřejmě skvělejší, ale dramaturgie? No, to je ale téma na jiný rozhovor.

MARTIN MEJSTRÍK

student, novinář, zahradník, domovník, senátor, otec tří dětí... Čeká, kam ho Bůh pošle.

Režisér Pavel Koutecký vás začal natáčet pro tento projekt před dvaceti lety, vybavujete si jedno z vašich prvních natáčení? Jaké bylo? A v jaké životní fázi vás tehdy zastihl?

Myslím, že to bylo v prádelně v Petřínské. To už tam se mnou bydlela i má budoucí žena Petra. Hádám, rok 1990. Moc rád na to období nevzpomínám. V zimě tam byla zima, abychom se vůbec trochu zahřáli, museli jsme si vprostřed místnosti postavit jakýsi provizorní stan. Koupali jsme se v kotlích na vyvařování prádla, jak je vidět i ve filmu. Ve stejnou dobu jsem pracoval pro Úřad vlády Československé federativní republiky a ve funkci vládního zmocněnce jsem měl zajistit navrácení majetku ÚV SSM do rukou „lidu ČSFR“. Měsíční odměna tehdy byla 1 tisíc korun. Bylo to trochu ponižující tvář v tvář dobře živeným a placeným funkcionářům ÚV...

Znal jste Kouteckého předtím než vás začal dokumentovat?

Pavla jsem neznal. Myslím, že definitivní důvěru si získal po odvysílání prvního dílu. Po letech jsme se stali přáteli, absolutně jsem věřil, že nezneužije to, co natočí. Byl jsem vůči němu naprosto otevřený a nikdy mne nezklamal.

Jak se za těch dvacet let podle vás proměnila česká společnost?

Společnost asi mnoho ne. Bohužel. Změnila se politická kultura – ani počátkem 90. let to nebylo nic moc, ale jakés takés náznaky porevolučního étosu tam byly. A člověk mohl alespoň věřit. Mám dojem, že od poloviny 90. let přemýšlivější lidé postupně ztrácejí naději a mnoho už jí nezbývá. Těm ostatním stačí, jako před více než dvěma tisíci lety, „chléb a hry“. Ještě pořád máme duši otroků a potácíme se pouští. Bez Mojžíše. Bude to trvat dlouho.

Jakou zásadní změnu pozorujete ve vašem vlastním životě?

Je to poznání, že po téměř padesáti letech vlád dvou totalit v Čechách nezůstaly žádné elity. To mne překvapilo a zaskočilo. Teď už to vím a divím se sám sobě, jak jsem vlastně mohl doufat. Zásadní změny v té rovině osobní může ctěný divák zhlédnout v dokumentu.

Jak vůbec v praxi natáčení probíhalo? Přepadal vás režisér Koutecký někdy s kamerou bez ohlášení? Ozýval jste se někdy vy sám, že se děje něco, co by mělo být zaznamenáno?

Nevzpomínám si, že by mne někdy Pavel zaskočil. Většinou to probíhalo tak, že se prostě nahlásil a přišel. V posledních letech jsme si dopředu řekli o klíčových událostech, které se mají stát a on se snažil sehnat kameru. Občas mne mrzelo, že se mu to nepodařilo. Ty poslední Pavlovy záběry, vznikly tak, že jsem mu zavolaal, že se děje něco, co se nikdy nemělo stát, on měl ten den zrovna roztočený jiný film, ale večer pustil tým domů a ještě v noci přeběhl sám s kamerou ke mně. Odcházel někdy k jedné v noci vyčerpaný, jako bychom proflámovali den. Měl jsem o něj strach. Za čtrnáct dní tragicky zemřel.

Vzpomenete si, kde vás dostihla informace o smrti Pavla Kouteckého a co vám jako první proběhlo hlavou?

Na statku. Jsem v těchto situacích až nelidsky klidný. Napadlo mne: Další jméno, které si vymažu z mobilu. Mám ho tam do teď. Občas mu volám.

Když se rozhodlo, že Kouteckého film o vás dokončí režisér Jan Šikl, byl jste hned rozhodnutý v natáčení pokračovat? A měl jste někdy chuť s tímto časosběrným natáčením o vaší osobě přestat?

Přestat chtěl Pavel! Při premiéře Hledačů pevného bodu v Uherském Hradišti na forbíně přiznal, že o tom uvažuje. Vadilo mu, že jsem v životě moc spokojený, se vším smířený, usměvavý... Což je sice prima pro mne a mou rodinu, ale peklo pro režiséra. Scházely mu filmařsky dramatické okamžiky. To byl červenec. Pak to začalo lítat. Potopa v srpnu 2002, volby do Senátu, Senát, rodina... Moc jsem si přál, aby se dokumenty dotočily. Ne kvůli mně

(nám), ale kvůli Pavlovi. Věřil jsem mu, že ta idea je dobrá a dobré věci se mají dokončovat. A když nemůže jeden, měl by nastoupit druhý. Honzu Šikla jsem neznal, ale v tomhle jsem absolutně důvěřoval producentce Jarmile Polákové. A nespletl jsem se.

Odpovídali jste během natáčení na všechny otázky? Snažili jste se být stoprocentně otevření co se profesního i soukromého života týče, když už jste do takového projektu šel?

Byl jsem absolutně otevřený. Ve všem.

Souhlasili byste s dalším dokumentováním vaší osoby v rámci tohoto projektu?

S Janem Šiklem a Jarmilou Polákovou ano.

Viděli jste už tento film, který mapuje dvacet let vašeho života?

Viděl. A litoval jsem Honzu, že se musel těmi kilometry prostříhat k jedné hodině. Můžu lítovat, že tam nejsou ty a ony momenty a naopak, že tam některé jsou... Pavla i Honzu jsem si pustil hodně k tělu, je to jejich dílo, a je hodně osobní. Nevím, co divák, co mu dá hodinový sestřih dvaceti let mého života, ale já Honzovi nemusel vyndat ani čárku. Takže díky!

Rozsáhlým časosběrným projektem Kouteckého byl i Občan Havel. Pokud jste ho viděl, jak na vás zapůsobil?

To jste se měli zeptat po premiéře! To jsem byl kritický až až! :) Ne vážně – je to dlouho a výhrady, co jsem měl, už jsem zapomněl. Ale obecně ve mně zůstal dobrý pocit. Pamatuji si přesně, že jsem Jarmile psal hned ten večer SMSkou velkou pochvalu. Což bych neudělal, kdybych si myslel něco jiného. Kdo mě zná zblízka ví, o čem mluvím.

JAN RUML

disident, ministr vnitra, předseda parlamentní strany, manažer, právník...Zasloužilý demonstrant a sázeč stromů.

Režisér Pavel Koutecký vás začal natáčet pro tento projekt před dvaceti lety, vybavujete si jedno z vašich prvních natáčení? Jaké bylo? A v jaké životní fázi vás tehdy zastihl?

Detaily si přesně nepamatuji. Od počátku to byl štáb milých lidí, kteří se nevytahovali. Protože jsem se také nevytahoval, vznikla hezká spolupráce, přerůstající v rodinné přátelství. Moje žena si jen tak k sobě nikoho nepustí, ale tyto filmaře měla a má ráda. Myslím, že v počátku ani nebylo jasné, co z toho vůbec vyjde, jak dlouho se to bude točit. Měl jsem za to, že jde o sběrný materiál dokumentační povahy, posléze se v Pavlově hlavě začal rodit plán, jak to sestříhat a dát ven. Začalo se to podobat nekonečnému příběhu.

Znal jste Kouteckého předtím než vás začal dokumentovat?

S Pavlem jsme se neuvědoměle znali z mládí. Měli jsme na Vysočině společné přátele, takže jsme se občas viděli, aniž bychom tušili, kam nás život zavěje. Během natáčení se tato povrchní známost značně prohloubila - stali jsme se přáteli. S Pavlem se člověk cítí dobře.

Pozorujete za těch dvacet let ve vašem životě nějakou zásadní změnu?

Změnil jsem se za těch dvacet let nikoli ve své vlastní podstatě. Zjistil jsem třeba, že daleko hůře odpouštím. Zatímco dříve bylo snadné neodpouštět, necítil jsem se být arbitrem, dnes, kdy hodně věcí překryl čas, soudím o sto šest. Zůstal však ve mně po celý život chorobně odpovědný skeptik.

Vzpomenete si, kde vás dostihla informace o smrti Pavla Kouteckého a co vám jako první proběhlo hlavou?

Jde o jeden z druhů informací, kterým se člověk zdráhá uvěřit a nebere je na vědomí. Až s odstupem mně začalo docházet, co se vlastně stalo. Umřela řada mně blízkých lidí, jsem stále více osamělý a už nemám dost sil na bolest.

Když se rozhodlo, že Kouteckého film o vás dokončí režisér Jan Šikl, byl jste hned rozhodnutý v natáčení pokračovat? A měl jste někdy chuť s tímto časosběrným natáčením o vaší osobě přestat?

V období Pavla jsem byl tzv. na vrcholu svých politických ambicí, měl jsem přání nějak artikulovat, co se se mnou děje v konfrontaci s mocí. Říkal jsem věci s převahou člověka, který to nějak zvládnul, mluvil jsem lehce a povrchně. Dnes v době šiklovské, kdy jsem se ocitl v jiné pozici, bych chtěl hodně přemýšlet, správná slova však nenacházím. Přestat s natáčením jsem nikdy nechtěl. Zaprvé mně dělá dobře, když se mnou někdo něco točí, ačkoliv jsem vždy velmi nervózní, a zadruhé pořád mám pocit, že je nutné ještě něco doříct, opravit, že jsem to myslel jinak atd. Jde o typickou ukázkou syndromu abstáku po droze zvané „snaha věci ovlivňovat ex post“.

Odpovídal jste během natáčení na všechny otázky? Snažil jste se být stoprocentně otevřený co se profesního i soukromého života týče, když už jste do takového projektu šel?

K exhibicionismu lidí mého typu patří velká dávka otevřenosti (nemám co skrývat, odpovím na každou otázku, atd.). Naštěstí oba režiséři mi na to neskočili. Na některé věci se raději neptali, v jiných mne mírnili. Nenatáčeli show, nýbrž jistou výpověď o době, která je ještě příliš živá.

Souhlasil byste s dalším dokumentováním vaší osoby v rámci tohoto projektu?

No, všechno má své meze. Zjistil jsem, že když člověk neřekne to, co považuje za důležité, v době, kdy to říci má a musí, pak už to nemá valného smyslu. K další dokumentaci jsem tudíž zdrženlivý. Ale vím já?

Viděl jste už tento film, který mapuje dvacet let vašeho života?

Ten film jsem viděl. Jenom já vím, kde jde o stylizaci a kdy o pravdu, a co je chytré a co hloupé. Tvůrci pořadu byli milosrdnější, než jsem vůbec tušil. I tak, dívat se hodinu na sebe a své blízké a nerdít se, je - navzdory marnivosti - dostatečný výkon.

Rozsáhlým časosběrným projektem Kouteckého byl i Občan Havel. Pokud jste ho viděl, jak na vás zapůsobil?

Byť je Havel instituce, myslel jsem, že to bude buď větší otrava, nebo větší sranda. Obojího tam mnoho nebylo. Ale pro mne to byl obrovský zážitek.

KRYŠTOF RÍMSKÝ

student, anarchista, feťák, student, herec, milující manžel, otec... Bouřlivák s otevřeným srdcem.

Režisér Pavel Koutecký vás začal natáčet přesně před dvaceti lety, vybavujete si jedno z vašich prvních natáčení? Jaké bylo? A v jaké životní fázi vás tehdy zastihl?

Vybavuju si úplně to první natáčení - doma u rodičů. Asi jsem z toho byl značně nervózní, ale jelikož jsem se vždycky rád předváděl, tak mne to nakonec bavilo. Navíc Pavel uměl to kouzlo, kdy člověka nenápadně přiměl přestat to vnímat jako natáčení, ale mluvit tak jakoby tam ta kamera vůbec nebyla. Ale tehdy mi bylo 15, byl jsem totální puhoš poblázněnej punkem, což jsem dodnes a nějakým levičáckým anarchonesmyslem, což dnes už vůbec nechápu. S ohledem na věk a dobu to ale nejspíš bylo normální. Ale to výše zmíněné

Pavlovo kouzlo se týká celých těch let, kdy jsme se vídali, ať už při natáčení nebo později i více jako dobří přátelé při mnoha příležitostech.

Vy jste asi Kouteckého vzhledem k vašemu věku před natáčením nemohl znát...

Pavla jsem před natáčením neznal a v těch pozdějších letech, kdy se mě snažil zachycovat v těch ne úplně nejlepších životních fázích, jsem se mu snažil systematicky vyhýbat. Ale protože už v prvních fázích natáčení získal mou důvěru, nakonec jsem ho k sobě vždy nějak pustil. Až později, když se můj život jakžtakž zklidnil, se z nás stali opravdoví přátelé. To si troufám tvrdit bezesbytku. Velký podíl na té důvěře k němu měl v počátcích hlavně kameraman Stano Slušný, kterého jsem znal odmala a je to náš rodinný přítel. Navíc si myslím, že Pavel a Stano byli tak trochu jako dvojjaječná dvojčata a ty jejich práce byly dílem právě tohoto propojení.

Jak se za těch dvacet let podle vás proměnila společnost?

To je snad zbytečná otázka, to přece všichni vidíme. Je to většinou povrchní bezduchý hnus, co okolo sebe denně vidáme, ale já bych to tak beznadějně neviděl. Snažím se obklopovat a pracovat s lidmi, kteří uvažují a žijí podobně jako já. Takový nějaký návrat k tomu základnímu a podstatnému. Všimnout si, že svět a příroda okolo mě si žijí svým životem, bez ohledu na to, jak se v něm lidé chovají. A v neposlední řadě vidím naději v té spoustě dětí, které okolo sebe denně vídám a jejichž mysl už je naprosto nezasažená nejen nějakým postkomunismem, ale tím dnešním tupým mamonem, protože to tak nějak k tomu jejich světu patří. Oni už si s tím poradí a tento společenskolidský marast nebudou chtít následovat. Kouká jim to z očí....

Jakou zásadní změnu pozorujete ve vašem životě?

Nejradši sedím na venkově pod stromem a čumím do zeleně, na ptáky, chodím na ryby, přemýšlím o všem možném a vůbec se tak nějak chovám jako nějaký předčasně zestárlý tvor. To ale vůbec nevylučuje, že se musím taky někde vyřadit a k tomu mi stačí můj pestrý divadelní život.

Jak vůbec v praxi probíhalo natáčení? Přepadal vás Pavel Koutecký někdy s kamerou bez ohlášení? Ozýval jste se někdy vy sám, že se děje něco, co by mělo být zaznamenáno?

Já sám jsem se Pavlovi snad ozval s tipem jen dvakrát - a to s plánem svatby a nějakým divadelním projektem. Jinak mou osobu sledoval on ostřížím zrakem, tedy měl o mém životě mnohdy větší přehled než já sám. Ale že by mě přepadal bez ohlášení, to si nepamatuju. Vlastně mě jednou strašlivě nasral, když se Stanem vetřeli na JIP kardiouchirurgie v Hradci Králové. Tam jsem ležel druhý den po náhradě chlopně a byl jsem rád, že aspoň místo dýchání chrčím krvavé hleny a oni tam stáli oba s úsměvem a s tou svou hyení kamerou. Kdybych tehdy mohl vstát, nakopal bych jim prdele. Později jsme se tomu ale hodně nasmáli u vína.

Vzpomenete si, kde vás dostihla informace o smrti Pavla Kouteckého a co vám jako první proběhlo hlavou?

Zavolał mi to kamarád, který Pavla ode mě znal. Tuším, že to bylo v sobotu ráno, slyšel to v rádiu. Já si naprosto klidně myslel, že se jedná o toho režiséra s podobným jménem. Ale nedalo mi to, zkusel jsem volat na všechny strany. Pavel byl nedostupný, nakonec jsem se po pár hodinách dovolal Stanovi a bylo to. Naposledy jsem Pavla asi po dvou měsících viděl dva dny před jeho smrtí. Stál jsem před Slávií na světelných autě a on šel ze školy okolo a prohodili jsme z okýnka pár slov o tom, kdy se uvidíme. Nakonec už byla zelená a řidiči za mnou mě vytroubili pryč. Tak to jsme se rychle rozloučili, ale aspoň tak.

Když se rozhodlo, že Kouteckého film o vás dokončí režisér Jan Šikl, byl jste hned rozhodnutý v natáčení pokračovat? A měl jste někdy chuť s tímto časosběrným natáčením o vaší osobě přestat?

Honza si mě získal hned. I když jsem byl po Pavlově smrti přesvědčen, že nikomu cizímu neřeknu ani slovo. Ale Honza má taky dar velké trpělivosti a je to člověk, který naslouchá. Hlavně se mi na jeho pokračování líbí, že potlačil v začátcích tvůrčí ego a přirozeně navázal na předešlé. To je obdivuhodné, to umí málokdo. Nakonec se tam postupně jeho rukopis dostal a je to tak dobře.

Odpovídal jste během natáčení na všechny otázky? Snažil jste se být stoprocentně otevřený co se profesního i soukromého života týče, když už jste do takového projektu šel?

Pokud jsem nebyl pod vlivem nějakých chemických substancí, za což neručím, jsem se vždycky snažil říct všechno. Ale každý člověk má právo i na tajemství, která jsou jen a jen jeho.

Souhlasil byste s dalším dokumentováním vaší osoby v rámci tohoto projektu?

Už asi ne. Řekl jsem toho až moc a to lidem, kterým věřím nebo jsem věřil. Na nějaké 13. komnaty a podobné nesmysly, které mi byly nabízeny, nemám sebemenší chuť.

Viděl jste už tento film, který mapuje dvacet let vašeho života?

Já už to znám a na sebe se většinou ani dívat nemůžu, takže společenské projekce jsou pro mě značným utrpením. Ale jsem moc zvědav na ty tři další figury a jejich kotrmelce v tomhle neuvěřitelném projektu. Všechny ty tři mám nějak rád a nějak si jich vážím, ale ty veletiče, co jsme všichni čtyři za ty roky provedli, mě uvádějí v úžas! Pavel se nám všem směje, až se za břicho popadá!!! Pacholek.

Rozsáhlým časosběrným projektem Kouteckého byl i Občan Havel. Pokud jste ho viděl, jak na vás zapůsobil?

To snad ani nepotřebuje komentář. Pan prezident propadl stejnému Pavlovi a Stanovu kouzlu jako my čtyři a jedině tak mohl takový film vzniknout.

ROZHOVOR S PRODUCENTKOU JARMILOU POLÁKOVOU

Producersky stojíte za divácky nejúspěšnějším českým dokumentem Občan Havel, asi největším projektem Pavla Kouteckého. Nyní uvádíte další Kouteckého dokumentární sérii. Kdy vlastně začala vaše spolupráce?

S Pavlem Kouteckým mě seznámila Alena Müllerová (dramaturgyně v Krátkém filmu, nyní pracuje v České televizi) a režisérka Helena Třeštíková. Pavel Koutecký spolupracoval se společností Film & Sociologie od jejího založení. Protože jsem společnost F&S zakládala před dvaceti lety s oběma jmenovanými dámami, tak tam nastal moment našeho setkání, spolupráce a přátelství.

Občan Havel, Evoluce 4 z revoluce – oba projekty vznikaly v průběhu dvou desetiletí časosběrnou metodou. Existují ještě takové nebo podobné dokumentární projekty Pavla Kouteckého, které mají šanci na uvedení v kině nebo v televizi?

Sběrák Po letech (pod tímto názvem a v jiné podobě kdysi uvedeno) - Kocáb, Ruml, Rímský, Mejstřík je starší než Občan Havel o dva roky. Ne, něco podobného již v „šuplíku“ nemáme.

Jaká je vlastně historie projektu Evoluce 4 z revoluce? S jakým záměrem začal vznikat a v jakých všech podobách byl průběžně dokončován?

První natáčení začalo po roce 1989, tedy v roce 1990. Film se také jmenoval Po roce a byl to jeden z posledních filmových týdeníků, které se uváděly před hranými filmy v kinech před

rokem 1989. Krátce poté byly filmové týdeníky zrušeny. Film Po roce byl točen na film 35 mm a má stopáž 14 minut. Pavel Koutecký tehdy navštívil sedm osobností, které bylo vidět a slyšet v bouřlivých dnech listopadu 1989. Šlo o Martina Mejstříka – studentského vůdce, Michaela Kocába – muzikanta, který měl před rokem 1989 konflikty s režimem a na to se pustil aktivně do politiky. Dále pak Martu Kubišovou, které bylo po roce 1969 zakázáno pokračovat v koncertování a náhle se jí otevřela možnost opět se ke zpívání vrátit, herce Petra Čepka, který se hodně angažoval v listopadových dnech, policistu, který se na Letné omluvil za zásah na Národní třídě a Kryštofa Rímského jako jednoho z nejmladších účastníků zásahu na Národní třídě. Během let zůstali ve středu pozornosti čtyři protagonisté. Poslední pokračování, které Pavel Koutecký dokončil, bylo v roce 2001 a jmenovalo se Hledači pevného bodu.

Z jakého důvodu jste si pro pokračování po Pavlu Kouteckém vybrala zrovna režiséra Jana Šikla?

Líbí se mi jeho dokumentární série Soukromé století, ve které dokázal velmi citlivě zpracovat rodinné filmové záznamy do zajímavých až napínavých příběhů. Řekla jsem si, že by mohl navázat na Pavlovu práci. Myslím, že se mu to povedlo a děkuji mu.

Jaké další projekty chystá v budoucnu vaše společnost Film & Sociologie, jež má doposud za sebou více než 160 dokumentů předních českých režisérů?

V současné době jsou další filmy teprve v počátcích a tak nechci předbíhat. Ale ještě něco k Pavlovi Kouteckému. Řekla jsem, že již nic dalšího po Pavlovi v šuplíku není. Jsou tam ale fragmenty, ze kterých se režisérka Jana Počtová, která byla Pavlovou studentkou, pokusí sestříhat jeho neobvyklý portrét, v kombinaci s výpověďmi Pavlových přátel.

Tvůrci

producentka Jarmila Poláková, Film & Sociologie

Vede produkční a producentskou společnost Film & Sociologie od roku 1991. Jako producentka se podílela na vzniku několika filmů Pavla Kouteckého a to včetně snímku Občan Havel. Společnost Film & Sociologie od roku 1992 natočila více než 160 dokumentárních filmů, které vznikly v režii předních českých dokumentaristů - Heleny Třeštíkové, Miroslava Janka, Pavla Štingla, Věry Chytilové, Viliama Poltikoviče, Pavla Kouteckého, Martina Hanzlíčka, Karla Čtveráčka a dalších.

režisér Pavel Koutecký (10.6. 1956 - 13.4. 2006)

V roce 1982 absolvoval pražskou FAMU. V letech 1988 a 1991 absolvoval studijní pobyty na National Film and Television School v anglickém Beaconsfieldu.

V letech 1982 až 1989 byl zaměstnán ve videostudiu ČVUT, od roku 1990 do roku 1998 v Krátkém filmu Praha. Trvale spolupracoval s Asociací (dříve Nadací) Film & Sociologie. Vedle soliterních dokumentů také pracoval na několika dlouhodobých sběrných projektech. Věnoval se převážně dokumentárnímu filmu, ale experimentování s formou ho dovedlo i k filmu animovanému. Zabýval se též multimediálními projekty (divadlo Kolotoč, Divadlo hudby). Od roku 1991 učil na katedře dokumentární tvorby FAMU, kde vedl jednu z tvůrčích dílen. Téměř všechny filmy a videa natočil v tvůrčím tandemu s kameramanem Stanem Slušným. Jeho nejslavnější film Občan Havel nahlíží do zákulisí politických i soukromých dramát prezidentského období Václava Havla. Režisér Pavel Koutecký začal film natáčet v roce 1992 a sledoval prvního českého prezidenta více než třináct let. Premiéry Občana Havla se bohužel Koutecký nedočkal. Film dokončil po jeho tragické smrti režisér Miroslav Janek se svou ženou a střihačkou Toničkou Jankovou.

režisér Jan Šikl (1957)

V roce 1984 dokončil studium FAMU, obor režie dokumentární tvorby. Po absolvování pracoval jako režisér v Krátkém filmu Praha. Za období pěti let vytvořil pět dokumentárních filmů, třináct zakázkových filmů a jedenáct scénářů hrané tvorby pro seriál "Dobrodružství kriminalistiky". Od roku 1991 pracuje ve vlastní firmě Pragafilm.

Realizace: 30 krátkých dokumentů, 16 dokumentů pro ČT a jiné společnosti - jako režisér, 14 dokumentárních filmů jako režisér a producent. (Např. Na cestě - Zpovědi drogově závislých, 10 století architektury – desetidílný cyklus o české architektuře, Soukromé století I-VIII - cyklus autentických příběhů 20. století založený na rodinných filmových archivech).

kameraman Stano Slušný (1948)

Absolvoval katedru filmového a televizního obrazu FAMU v roce 1981. Během studií ho nejvíce ovlivnil kameraman Jaroslav Kučera. Na FAMU se seznámil s Pavlem Kouteckým a natočil filmy ze světa uměleckého skla. Po vysokoškolských studiích odešel do Bratislavy, kde se věnoval fotografické tvorbě. V druhé polovině 80. let navázal opět spolupráci s Pavlem Kouteckým, v jehož dokumentech uplatnil bohatý stylový rejstřík - od dynamické reportážní kamery až po vysoce stylizované postupy v animovaných filmech. V průběhu let se stal dvorním kameramanem Pavla Kouteckého. Stano Slušný se dosud kameramansky podílel přibližně na stovce filmů, z nichž si nejvíce cení snímek Drahý mistře: Josip Plečnik, architekt Pražského hradu.

(všechny zde uvedené informace, včetně doslovných citací, jsou k volnému použití)

© Film & Sociologie a Česká televize